

İstanbul'da Pandemi Döneminde Mahalle Esnafı Araştırması

İstanbul'da Pandemi Döneminde Mahalle Esnafı Araştırması

İstanbul Planlama Ajansı bünyesinde faaliyetlerini sürdürmekte olan İstanbul İstatistik Ofisi olarak, İstanbul'da 39 ilçeden berber, kuaför, kırtasiye, terzi, kuru temizleme, restoran ve kafe işletmecilerinden oluşan 702 mahalle esnafıyla İstanbul esnafının Covid-19 öncesi ve sonrası değişen ekonomik koşullarını incelediğimiz "**İstanbul'da Pandemi Döneminde Mahalle Esnafı Araştırması**" yayında.

Berber ve Kuaförler

Pandemi öncesinde berber ve kuaförlerin **%20,4**'ü tek başına çalışırken pandemi döneminde tek başına çalışanların oranı **%41,9**'a yükseldi.

Berber ve kuaförlerde pandemi öncesinde kendileri de dahil olmak üzere ortalama 3 kişi çalışırken pandemi sürecinde ortalama çalışan sayısı 2'ye düştü. Çalışan toplam kişi sayısı ise bu dönemde **%30,3** azalırken işletmelerin **%20,4**'ünde 1 kişi,

%16,8'inde 2 kişi, **%11,5**'inde ise 3 ve daha fazla kişi işten çıkarıldı. İşletmelerin **%50,3**'ü aynı şekilde çalışmaya devam ettiğini, sadece **%1**'i bu dönemde çalışan sayısını arttırdığını ifade etti.

Berber ve kuaförlere gelen günlük ortalama müşteri sayısında %55 azalma gerçekleşti.

Araştırma sonuçlarına göre, pandemi öncesinde kadın kuaförleri günde ortalama 20 kişiye kişisel bakım hizmeti verirken pandemi döneminde hizmet verdikleri kişi sayısı ortalama 6 kişiye geriledi.

Berberler ise pandemi öncesi dönemde günlük ortalama 19 kişiye hizmet verirken pandemi döneminde hizmet verdikleri kişi sayısı azalarak ortalama 12 kişiye geriledi.

Pandemi döneminde müşterilerin berber ve kuaförlere gidiş periyodu ortalama 29 günden 87 güne yükseldi.

Kadın kuaförlerine kişisel bakım gibi rutin hizmetler için müşterilerin geliş sıklığı pandemi öncesi dönemde ortalama 36 gün iken pandemi sürecinde 117 güne yükseldi.

Erkek berberlerinde ise saç kesimi gibi rutin hizmetler için müşterilerin geliş sıklığı pandemi öncesinde 22 gün iken pandemi sonrası 61 güne yükseldi.

Berber ve kuaförlerin %96,3'ü gelirlerinin azaldığını belirtti.

Berber ve kuaförlere pandemi sürecinde gelirlerinin ne yönde değiştiği soruldu. Katılımcıların **%96,3'ü** gelirlerinin azaldığını belirtirken, **%3,2'si** gelirinde değişim olmadığını, **%0,5'i** ise gelirinin arttığını ifade etti. Gelirinin azaldığını belirten berber ve kuaförlerin ortalama gelir kaybı ise **%53,4** olarak belirlendi.

Berberlerin %92,6'sı kira, fatura ve işçi ücreti gibi sabit işletme giderlerini karşılamakta sıkıntı yaşıyor.

Katılımcılara kira, fatura ve işçi ücreti gibi işletmelerinin sabit giderlerini karşılayabilme durumları soruldu. Katılımcıların;

%35,7'si giderlerini borçlanarak karşılayabildiğini,

%33,7'si ucu ucuna karşılayabildiğini,

%23,2'si giderlerini karşılayamadığını belirtirken

sadece **%7,4**'ü giderlerini rahatlıkla karşılayabildiğini belirtti.

Berber ve kuaförlerin tedarik ettiği ürün ve malzeme fiyatları pandemi sonrasında %77 yükseldi.

Berber ve kuaförlerin yaşadığı en büyük iki zorluk: "Kısıtlamalar sebebiyle müşterilerin azalması" ve "Tedarikçilerden temin edilen ürünlerdeki fiyat artışları"

Berber ve kuaförlere yaşadıkları zorluklar sorulduğunda en fazla verilen cevap **%93,2** ile kısıtlamalar sebebiyle müşterilerin azalması oldu.

%93,2

Katılımcıların **%89,5**'i tedarikçilerden temin edilen ürünlerdeki fiyat artışları sebebiyle zorlandığını belirtirken

%89,5

%89'u vatandaşın saç kesimi işlemini evde kendisinin yapmaya başlamasının,

%89

%81,5'i ise kira, personel, fatura gibi işletme sabit giderlerinin yükselmesinin yaşadıkları zorluklar arasında olduğunu belirtti.

%81,5

Kırtasiyeler

**Pandemi sürecinde hobi malzemesi,
puzzle ve kutu oyunlarına talep arttı.**

Kırtasiyelerin **%35,7**'si pandemi sürecinde farklı ürünlerde talep artışı yaşandığını belirtti. Bu ürünler içerisindeki en büyük payı **%49** ile hobi malzemesi, puzzle ve kutu oyunları alırken ikinci sırada **%17,6** ile ödev çıktı alma işlemleri yer aldı.

Pandemi öncesinde kırtasiyelerin %26,6'sı tek başına çalışırken pandemi döneminde tek başına çalışanların oranı %52,4'e yükseldi.

Pandemi öncesinde bir kırtasiyede ortalama 3 kişi çalışırken pandemi sürecinde ortalama çalışan sayısı 2'ye düştü. Kırtasiyelerde çalışan toplam kişi sayısı ise bu dönemde **%22,6** azalırken işletmelerin

%26,6'sında 1 kişi, **%14,7'sinde** 2 ve daha fazla kişi işten çıkarıldı. İşletmelerin **%57,3'ü** aynı şekilde çalışmaya devam ettiğini, sadece **%1,4'ü** ise bu dönemde çalışan sayısını arttırdığını ifade etti.

Pandemi sürecinde kırtasiyelerin günlük ortalama müşteri sayısı %76 azaldı.

Kırtasiyeler pandemi öncesinde günlük müşteri sayısının ortalama 85 kişi olduğunu belirtirken

85 Kişi

pandemi sürecinde günlük müşteri sayısının %76 azalarak 20 kişiye gerilediği ifade edildi.

20 Kişi

%76

Ayrıca kırtasiyeler pandemi sürecinde ayda ortalama 3 gün siftah yapmadığını belirtti.

Pandemi sürecinde kırtasiyelerin ortalama geliri %64 azaldı.

Kırtasiyelere pandemi sürecinde gelirlerinin ne yönde değiştiği soruldu. Pandemi sürecinde kırtasiyelerin hiçbirinde gelir artışı gerçekleşmezken %97,2'si gelirlerinin azaldığını,

%2,8'i gelirinde değişim olmadığını belirtti. Gelirinin azaldığını belirten kırtasiyelerin ortalama gelir kaybı ise %64 olarak belirlendi.

Kırtasiyelerin %92,3'ü kira, fatura ve işçi ücreti gibi sabit işletme giderlerini karşılamakta sıkıntı yaşıyor.

Kira, fatura ve işçi ücreti gibi sabit işletme giderlerini karşılayabilme durumu sorusuna katılımcıların;

%43,7'si giderlerini borçlanarak karşılayabildiğini,

%33,1'i ucu ucuna karşılayabildiğini,

%15,5'i giderlerini karşılayamadığını belirtirken

%7,7'si giderlerini rahatlıkla karşılayabildiğini belirtti.

Ürünlerin tedarik maliyetinde %41 artış.

Kırtasiyeler, tedarik ettikleri ürün fiyatlarının pandemi öncesi döneme göre **%41** yükseldiğini belirtti.

Kırtasiyelerin yaşadığı en büyük iki zorluk: "Uzaktan eğitim sebebiyle kırtasiye ihtiyaçlarının azalması" ve "Zincir marketlerin kırtasiye ürün satışı yapması"

Kırtasiyelere yaşadıkları zorluklar sorulduğunda en fazla verilen cevap **%92,3** ile uzaktan eğitim sebebiyle kırtasiye ihtiyaçlarının azalması oldu. Kırtasiyelerin **%90,2**'si zincir marketlerin kırtasiye ürünü satışı yapmasından, **%85,3**'ü ise internetten satışın yaygınlaşmasından dolayı, **%81,8**'i ise tedarikçilerden alınan ürünlerdeki fiyatların pandemi öncesine göre artmasından dolayı zorluk yaşadığını belirtti.

Ayrıca kırtasiyelerin **%80,4**'ü kira, personel, fatura gibi işletme sabit giderlerinin yükselmesi, **%67,8**'i ise zincir şubesi olan markaların varlığından dolayı zorluk yaşadığını belirtti.

Terziler

Pandemi öncesinde terzilerin %56,9'u tek başına çalışırken pandemi döneminde tek başına çalışanların oranı %75,2'ye yükseldi.

Terzilerde pandemi öncesinde kendileri de dahil olmak üzere ortalama 2 kişi çalışırken pandemi sürecinde ortalama çalışan sayısı 1'e düştü. Terzilerde çalışan toplam kişi sayısı ise bu dönemde

%29,4 azalırken işletmelerin **%13,1**'inde 1 kişi, **%16,8**'inde 2 ve daha fazla kişi işten çıkarıldı. İşletmelerin **%70,1**'i aynı şekilde çalışmaya devam ettiğini ifade etti.

Pandemi sürecinde terzilerin aylık ortalama müşteri sayısı %80,5 azaldı.

Terziler, pandemi öncesinde aylık müşteri sayısının ortalama 302 kişi olduğunu belirtirken pandemi sürecinde aylık ortalama müşteri sayısının **%80,5** azalarak 59 kişiye gerilediği ifade edildi. Ayrıca terziler pandemi sürecinde ortalama 10 gün siftah yapmadığını belirtti.

Pandemi sürecinde terzilerin ortalama geliri %70,7 azaldı.

Terzilerin pandemi sürecinde gelirlerinin ne yönde değiştiği soruldu. Pandemi sürecinde terzilerin hiçbirinde gelir artışı gerçekleşmezken **%99,3**'ü gelirlerinin azaldığını, **%0,7**'si ise gelirinde değişim olmadığını belirtti. Gelirinin azaldığını belirten terzilerin ortalama gelir kaybı ise **%70,7** olarak belirlendi.

Terzilerin %94,9'u kira, fatura ve işçi ücreti gibi sabit işletme giderlerini karşılamakta sıkıntı yaşıyor.

Katılımcılara kira, fatura ve işçi ücreti gibi işletmelerinin sabit giderlerini karşılayabilme durumları sorulduğunda

katılımcıların **%43,1**'i giderlerini borçlanarak karşılayabildiğini,

%29,9'u ucu ucuna karşılayabildiğini,

%21,9'u giderlerini karşılayamadığını belirtirken

sadece **%5,1**'i giderlerini rahatlıkla karşılayabildiğini belirtti.

Terzilerin yaşadığı en büyük iki zorluk: "Sokağa çıkma kısıtlamaları sebebiyle kıyafetlerin daha az kullanılması" ve "Pandemi döneminde düğün, nişan gibi etkinliklerin azalması"

Terzilere yaşadıkları zorluklar sorulduğunda en fazla verilen cevap **%98,5** ile sokağa çıkma kısıtlamaları sebebiyle kıyafetlerin daha az kullanılması oldu. Ayrıca katılımcıların **%97,8**'i pandemi döneminde düğün, nişan gibi etkinliklerin azalmasından, **%90,5**'i ise kira, personel, fatura gibi işletme sabit giderlerinin yükselmesinden dolayı zorluk yaşadığını belirtti.

Terzilerin **%89,7**'si tedarik edilen kumaş, fermuar, düğme vb. ürünlerin fiyatlarının artmasından, **%75,9**'u ise son dönemlerde üretilen kıyafetlerin tadilat gerektirmeyen ucuz ve kalitesiz ürünler olmasından dolayı zorluk yaşadığını belirtti.

Kuru Temizlemeciler

Pandemi öncesinde kuru temizlemecilerin **%24,6'sı** tek başına çalışırken pandemi döneminde **tek başına çalışanların oranı %48,4'e yükseldi.**

Kuru temizlemecilerde pandemi öncesinde kendileri de dahil olmak üzere ortalama 3 kişi çalışırken pandemi sürecinde ortalama çalışan sayısı 2'ye düştü.

Kuru temizlemecilerde çalışan toplam kişi sayısı ise bu dönemde **%27,6** azalırken işletmelerin **%19,8**'inde 1 kişi, **%23,1**'inde 2 ve daha fazla kişi işten çıkarıldı. İşletmelerin **%57,1**'i aynı şekilde çalışmaya devam ettiğini ifade etti.

Pandemi sürecinde kuru temizlemecilerin iş kapasitesi %76 azaldı.

Kuru temizlemeciler, pandemi öncesinde günlük ortalama kuru temizleme işlemi sayısının ortalama 63 olduğunu belirtirken pandemi sürecinde bu sayının **%76** azalarak 15'e gerilediği ifade edildi. Ayrıca kuru temizlemeciler pandemi sürecinde ortalama 9 gün siftah yapmadığını belirtti.

Pandemi sürecinde kuru temizlemecilerin ortalama geliri %71,1 azaldı.

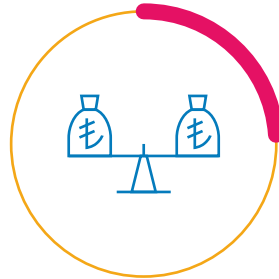
Kuru temizlemecilere pandemi sürecinde gelirlerinin ne yönde değiştiği soruldu. Pandemi sürecinde kuru temizlemecilerin hiçbirinde gelir artışı gerçekleşmezken **%97,6'sı** gelirlerinin azaldığını, **%2,4'ü** ise gelirinde değişim olmadığını belirtti. Gelirinin azaldığını belirten kuru temizlemecilerin ortalama gelir kaybı ise **%71,1** olarak belirlendi.

Kuru temizlemecilerin %96,8'i kira, fatura ve işçi ücreti gibi sabit işletme giderlerini karşılamakta sıkıntı yaşıyor.

Katılımcılara kira, fatura ve işçi ücreti gibi işletmelerinin sabit giderlerini karşılayabilme durumları sorulduğunda katılımcıların;

%50,4'ü
giderlerini borçlanarak
karşılayabildiğini,

%24'ü
ucu ucuna
karşılayabildiğini,

%22,4'ü
giderlerini
karşılayamadığını
belirtirken

sadece **%3,2'si**
giderlerini rahatlıkla
karşılayabildiğini
belirtti.

Kuru temizlemecilerin %92'si tedarik edilen temizlik ürünleri, makine, teçhizat vb. ürünlerin fiyatlarının artmasından dolayı büyük zorluk yaşıyor.

Kuru temizlemecilere yaşadıkları zorluklar sorulduğunda en fazla verilen cevap, %96 ile sokağa çıkma kısıtlamaları sebebiyle insanların kıyafetlerini daha az kullanması oldu. Ayrıca katılımcıların %92'si tedarik edilen temizlik ürünleri, makine, teçhizat vb. ürünlerin fiyatlarının artmasının, %90,5'i ise kira, personel, fatura gibi işletme sabit giderlerinin yükselmesinden dolayı zorluk yaşadığını belirtti.

Restoran ve Kafeler

Pandemi sürecinde paket servis hizmeti veren restoran ve kafe sayısı %64 arttı.

Pandemi öncesinde işletmelerin %47,6'sı paket servis hizmeti verdiğini belirtirken %4,8'i sadece gel-al hizmeti verdiğini belirtti. Pandemi dönemi ile birlikte hem paket servis hizmeti hem de gel-al hizmeti veren işletme sayısı arttı.

Pandemi sürecinde işletmelerin %78,1'i paket servis hizmeti, %13,3'ü gel-al hizmeti vermeye başlarken her iki hizmeti de sunmayan işletme sayısı %8,6'ya geriledi.

Pandemi döneminde restoran ve kafelerde sunulan ürünlerin çeşitliliği azaldı.

İşletmelerin **%27,6'sı** kafe ve içecek hizmetleri, **%63,8'i** yemek ve restoran hizmetleri ve **%4,8'i** pastane, börek ve diğer unlu mamuller hizmetleri verdiğini, **%3,8'i** ise bu üç hizmetten en az ikisini verdiğini belirtti.

İşletmelerin **%65,7'si** pandemi sürecinde ürün çeşitliliğinde bir değişiklik olduğunu belirtirken **%88,6'sı** bu süreçte ürün çeşidini azalttığını, **%11,4'ü** ise özellikle paket servise uygun, maliyetsiz ürünler ekleyerek ürün çeşidini artırdığını belirtti.

Pandemi öncesinde işletmelerin sadece **%1'i** tek başına çalışırken pandemi döneminde tek başına çalışanların oranı **%19,2'ye** yükseldi.

Pandemi dönemi öncesinde işletmelerin **%1'i** tek başına çalıştığını belirtirken pandemi döneminde tek başına çalıştığını belirtenlerin oranı **%19,2'ye** yükseldi. İşletmelerde çalışan toplam kişi sayısı ise bu dönemde **%60,4** azalırken işletmelerin

%21,4'ünde 1 veya 2 kişi, **%30'unda** 3-5 kişi, **%35,9'unda** ise 6 ve daha fazla kişi işten çıkarıldı. İşletmelerin **%11,7'si** pandemi döneminde aynı şekilde çalışmaya devam ettiğini, sadece **%1'i** ise işe alım yaptığını ifade etti.

Pandemi sürecinde restoran ve kafelerin aylık ortalama müşteri sayısı **%83,5** azaldı.

İşletmeler pandemi öncesinde günlük ortalama müşteri sayısının 164 kişi olduğunu, pandemi sürecinde gelen kısıtlamalarla birlikte günlük ortalama müşteri sayısının **%83,5** azalarak 27 kişiye gerilediğini ifade etti.

Pandemi sürecinde restoran ve kafelerin ortalama geliri %73,1 azaldı.

İşletmelerin pandemi sürecinde gelirlerinin ne yönde değiştiği soruldu. Pandemi sürecinde işletmelerin tamamı gelirlerinin azaldığını belirtirken ortalama gelir kaybı **%73,1** olarak belirlendi.

Restoran ve kafelerin %97,1'i kira, fatura ve işçi ücreti gibi sabit işletme giderlerini karşılamakta sıkıntı yaşıyor.

Katılımcılara kira, fatura ve işçi ücreti gibi işletmelerinin sabit giderlerini karşılayabilme durumları sorulduğunda katılımcıların

%53,4'ü giderlerini borçlanarak karşılayabildiğini,

%15,5'i ucu ucuna karşılayabildiğini,

%28,2'si giderlerini karşılayamadığını belirtirken

%2,9'u giderlerini rahatlıkla karşılayabildiğini belirtti.

Restoran ve kafelerin tedarik ettiği ürünlerin fiyatı pandemi sonrasında **%54,4 yükseldi.**

Restoran ve kafe işletmecileri, tedarik ettikleri hammadde ve ürün fiyatlarının pandemi öncesi döneme göre **%54,4** yükseldiğini belirtti.

Restoran ve kafelerin yaşadığı en büyük iki zorluk: **"Tedarik edilen ürün, hammadde fiyatlarının artması"** ve **"Kira, personel, fatura gibi işletme sabit giderlerinin artması"**

İşletmelere yaşadıkları zorluklar sorulduğunda, tümü kısıtlamalar sebebiyle müşteri kabul edilememesinden dolayı zorluk yaşadığını belirtti. İşletmelerin **%96'sı** kira, personel, fatura gibi işletme sabit giderlerinin,

%95'i tedarik edilen ürün ve hammadde fiyatlarının artmasından dolayı zorluk yaşadığını belirtti. İşletmelerin **%59,4'ü** ise pandemi sebebiyle müşterilerin dışarıdan yemek konusunda hijyen endişesine sahip olması sebebiyle büyük zorluk yaşadıklarını belirtti.

Metodoloji: Bu araştırmada Bilgisayar Destekli Telefon Anketi (CATI) yöntemi kullanılmıştır.

Araştırma kapsamında 9 Şubat – 29 Şubat tarihleri arasında İstanbul'da 39 ilçeden aktif olarak faaliyetini sürdürmekte olan 702 mahalle esnafı ile görüşülmüştür.

Görüşülen esnafların 191'ini berber ve kuaförler, 143'ünü kırtasiyeler, 137'sini terziler, 126'sını kuru temizleme işletmecileri, 105'ini restoran ve kafe işletmecileri oluşturmaktadır.

